

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı: İzmir ili örneği

Mahmut Yıldız¹

DOI 10.5281/zenodo.16936250

Özet

Bu araştırmada, öğretmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma yılı, medya okuryazarlığı eğitimi ve çalıştıkları kurum gibi çeşitli değişkenlere bağlı olarak medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin incelenmesi amaçlandı. 204 öğretmenin katılımıyla "Medya Okuryazarlığı Beceri Ölçeği" uygulandı. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Medya Okuryazarlığı Becerileri Ölçeği" kullanıldı. Araştırma İzmir ilinde görev yapan öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri hakkında bilgi vermektedir. Bu araştırmada, istatistiksel verilerin bilgisayar ortamına aktarılması ve analizi için SPSS 26 paket programı ve katılımcıların ifadelerine katılım düzeylerini belirlemek için de aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimleyici istatistikler kullanıldı. Araştırmada anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek için Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t testi ve Tek Yönlü (One-Way) ANOVA testleri uygulandı. Araştırmada, verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) gibi istatistikler kullanıldı. Öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeyleri konusundaki görüşlerinin ortalama olarak yüksek bir düzeyde olduğu, "Bana oldukça uygun" seçeneğinde yer aldığı görülmekte olup öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeyinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve medya okuryazarlık eğitimi değişkenine göre farklılık gösterdiği; kıdem yılı, kurum türü değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin medya okuryazarlığı konusunda; medyayı, interneti ve sosyal ağları kullanırken içeriklerin amacını sorgulama, medyada, ağ ortamında hangi kişisel ve kimlik bilgilerini ne kadar paylaştıklarına dikkat etme, paylaşılan mesajların, içeriklerin, iletilerin belirli amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulduğunu bilme becerilerinin yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin medya kanallarında yer alan içerikleri sınırlandırma ve filtreleme araçlarını gerektiğinde kolaylıkla kullanma, dijital ortamlardaki ara yüzleri kişiselleştirme ve değiştirme, medya kanallarında yer alan özel anlamlı terim, sembol, işaretlerin kullanım amacını ve anlamlarını bilme, tartışma forumu, blog, dijital kampanya ve etkinlikler düzenleyebilme becerilerinin ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: medya, okuryazarlık, medya okuryazarlığı, öğretmenlerin medya okuryazarlığı

Teachers' media literacy: The case of Izmir province

Abstract

This research aimed to examine the media literacy skill levels of teachers, depending on various variables such as age, gender, educational status, employment, seniority, media literacy education, and the institution they work for. "Media Literacy Skills Scale" was applied with the participation of 204 teachers. The "Media Literacy Skills Scale" was used to collect data in the research. The research provides information about the media literacy skill levels of teachers working in İzmir. In this research, the SPSS 26 package program was used to transfer and analyse statistical data, and descriptive statistics, such as the arithmetic mean and standard deviation, were used to determine the participants' level of participation in the statements. Independent Samples T-test and One-Way ANOVA tests were used to determine whether there were significant differences in the research. Statistics such as skewness and kurtosis were used to determine whether the data met the assumption of normality in the study. It was observed that the teachers' opinions on media literacy skill levels were at a high level on average, and they preferred the "quite suitable for me" option in the research. It was determined that while the media literacy skill level of the teachers differed according to gender, age, educational status and media literacy education variable, it did not vary according to the variables of seniority and type of institution. It has been determined that teachers' media literacy skills are at a high level in the following areas; questioning the purpose of the content while using the media, internet and social networks, paying attention to how much they share their personal and identity information in the media and in the network environment, knowing that the shared messages and content are created to achieve specific purposes. It has been determined that teachers have less ability in the following areas: using the means of limiting and filtering the content in media channels easily when necessary, customizing and changing the interfaces in digital media, knowing the purpose and meaning of special meaningful terms, symbols and signs in media channels and organizing discussion forums, blogs, digital campaigns and events.

Keywords: media, literacy, media literacy, media literacy of teachers

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, yildizmahmut1@gmail.com

Giriş

Okuryazarlık; kâğıt üzerindeki çizgilerin harf olarak algılanıp bunların yan yana gelmesiyle sözcükler, sözcüklerden de anlamlar çıkarmayı ifade eden ve yazının icadından beri kullanılan bir kavram olarak görülmektedir (Kartal, 2007). Okuryazarlık kavramı günümüzde okuyabilme ve yazabilmenin de ötesinde bir durumu ifade etmektedir. Okuryazarlık kavramı, bireyin yaşamı içerisindeki nesneleri, durumları ve olayları algılayabilmesi, anlayabilmesi ve bunlar arasındaki ilişkilere bir anlam atfedebilmesi ile ilişkilendirebilmesidir (Aşıcı 2009). Bugün yaşanan dünyada kendisini dijital dünyanın zararlarından korumak için insanın sadece bir kâğıda yazılan harfleri okumaktan ziyade özellikle medyayı iyi okuyup anlaması gerekmektedir. Çağın gerekliliklerinden dolayı ortaya çıkan elektronik, bilgisayar, internet okuryazarlığı gibi yeni okuryazarlık türlerinin en önemlilerinden biri olan Medya Okuryazarlığının insanın çağa ayak uydurup kendisini ona medya aracılığıyla dayatılan kötü etkilerden korumasına yardımcı olmaktadır (Kumbaroğlu 2023). Medya okuryazarlığı, medyadaki mesajları ve/veya haberleri doğru bir şekilde algılama ve analitik olarak değerlendirme olarak tanımlanabilir (Aufderheide, 1993).

Medya son yıllarda insanların yaşantısında önemli ve vazgeçilmez bir unsur haline gelmiş, hayatın merkezine yerleşmiştir. Medyanın günlük yaşantımızın bu kadar içine girmesi olumlu ve olumsuz birçok unsuru beraberinde getirmiştir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesinin yanında iletişim kanallarının çeşitliliğinin artması, medyada içerik doldurma ve doğru bilgiye ulaşabilme sorunlarını beraberinde getirmiştir. Yaşantımızın başköşesine oturan ve hayatımızın her noktasına nüfuz eden medya araçları aileleri ve devamında toplumları etkilemeye başlamış, medya toplum üzerinde egemen hale gelmeye başlamıştır (Bütün, 2010). Medyanın insanları yönlendirme etkisi; tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi yadsınmadığından (Hülür ve Yaşın 2016) medya okuryazarlığı da üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konu haline gelmiştir. Medya araçları ve uygulamaları pek çok insanın hayatında önemli bir yere sahiptir. Medya uygulamaları sadece yetişkinleri değil aynı zamanda çocukları da etkilemektedir (Kabali ve ark., 2015). Özellikle çocuklar ve gençlerin çok erken, hatta yaşamlarının ilk anlarından itibaren medyanın olumsuz etkilerine maruz kaldıkları için medyanın iletilerinden korunma kaygısı, medya okuryazarlığının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ancak medya okuryazarlığı sadece korunmak için değil; eleştirel düşünebilme becerisi kazanmak ve kitle iletişim araçlarının üretkenliğinden etkin faydalanmak için de önemlidir. Medya sayesinde bilgi çeşitlenerek çoğalmış, ancak doğru bilgiye ulaşmak zorlaşmıştır. Bilginin fazlalığı, çeşitliliği ve medyanın insanlar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri ile bilgi dezenformasyonu durumu ortaya çıkmıştır. Artık bilgiye ulaşma değil, var olan bilgiler arasından doğru olanı seçebilme, analiz ve değerlendirme yapabilme ve üretip karşıt tepki oluşturabilme bir sorun haline gelmiştir (Güneş ve Atabay 2019).

Medya okuryazarlığı eğitimi gerçekte bir beceri eğitimi olup bireyin bilgileri ezberlemesi değil, bu konuda beceriyle donatılmasını gerektirir. Medya okuryazarlığı konusunda da birbirinden farklı birçok tanımlama ve ilkelendirmeye rağmen literatürde genelde dört temel beceriden bahsedilmektedir. Bu beceriler erişme, analiz, değerlendirme ve üretmedir (Erişti, Erdem, 2018). Medya okuryazarlığı kavramı zaman içinde eğitim müfredatlarına da dahil edildiğinden öğretmenlerin gelişmelerle ilgili yeni, güncel yaklaşımlar ve beceriler kazanmaları gerekliliği doğmuştur. Horizon Report'a (2015) göre; bütün bu gelişmeler, okullarda medya okuryazarlığına önem verilmesi ve öğretmenlerin de bu konuda yeterli bir seviyeye gelip iyi birer medya okuryazarı olmaları gerekliliğini doğurmaktadır. Medya okuryazarlığı becerisinin kazandırılması konusunda 'öğretmenler çok kilit bir noktada' yer aldığından bu araştırmada, öğretmenlerin medya okuryazarlığı ile ilgili olarak "erişme, analiz

etme, değerlendirme ve iletme” yeterliliğine, becerisine ne derece sahip oldukları öğrenilmek istenmiş ve bu amaç doğrultusunda “Öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeyleri nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın Amacı

Medya okuryazarlığı, bireylerin kendi düşüncelerini ifade etme becerilerini geliştirmekte, medya mesajlarına karşı eleştirel beceriler kazanmalarını ve sosyal yaşam içerisinde etkin ve katılımcı olmalarını sağlamaktadır (Kıncal ve Kartal 2009). Öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitiminde, medya kuramlarının kapsamlı bilgisine, örneğin gazetecilik, sinemacılık hakkında profesyonel yeterliliğe ihtiyaçları bulunmamaktadır. Medya okuryazarlığı eğitim sürecinde öğretmenlerin, öncelikle öğrenci merkezli öğrenmeyi düzenleyecek ve uygulanmasını kolaylaştıracak becerilere ihtiyaçları bulunmaktadır (Thoman ve Jolls 2003). Medya mesajları karşısında bireylerin farkında ve uyanık olmasını sağlama (Pekman, 2011), amaçlarına uygun şekilde medyayı etkin olarak kullanma ve medya okuryazarlığı becerisini kazandırma konusunda “öğretmenler çok kilit bir noktada” yer aldığından bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin medya okuryazarlığı ile ilgili beceri düzeylerinin belirlenmesini sağlamaktır. Öğretmenlerin medya okuryazarlığı ile ilgili olarak “erişme, analiz etme, değerlendirme ve iletme” yeterliliğine, aktif medya içerikleri üretmeye, medya içeriklerini pedagojik amaçlara uygun eğitim ortamına taşımaya ne derece sahip olduklarını öğrenmektir. Öğretmenlerin medya okuryazarlık becerilerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma (kıdem) yılı, medya okuryazarlığı eğitimi ve çalıştığı kurum türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Medya okuryazarlığı günümüzde vazgeçilmez bir beceri haline gelmiştir. Bu araştırma öğretmenlerin medya kullanım alışkanlıklarını, medya mesajlarında kullanılan propaganda maksatlı yanlış bilgiye maruz kalmalarını, medya içeriklerini yorumlamalarını ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Öğretmenlerin medyaya erişme, medyayı analiz etme, medyayı değerlendirme ve medyayı iletme yeterlilik düzeyleri hakkında bilgi vermesi literatüre katkı sağlayacaktır. Araştırma medyayı doğru kullanmaları, bilgiyi süzgeçten geçirmeleri, medyayı analiz etmeleri yönüyle öğretmenlerin kişisel gelişimine doğrudan katkı sağlayacaktır. Öğretmenler öğrencilerine örnek ve en güncel becerileri öğretebilecek rol model kişiler olduğundan medya okuryazarlığı konusunda da yol gösterici olacaklar. Öğretmenler, öğrencilerinin enformasyona karşı eleştirel düşünme yeteneklerinin gelişmesine, doğru bilgiye ulaşabilmesine ve medya okuryazarı olmalarına yardımcı olacak. Araştırma öğretmenlerin medya okuryazarlık durumlarının incelenerek elde edilen bulgular doğrultusunda gerekli önerilerin getirilmesi açısından da önemlidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, olguları ve olayları betimlemeye yönelik bir tarama modeli olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, büyük bir grup çalışması yoluyla bir konu hakkındaki görüş ve tutumları inceleyen ve betimleyen bir yöntemdir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İzmir ili, örnekleme İzmir merkez ve ilçelerinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı resmi devlet okullarında çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. İzmir ilinde 57327 (MEB, 2022) öğretmen görev yapmakta olup %95 güven aralığında %7 hata payı ile İzmir merkez ve ilçelerinden 204 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcı anketlerinin tamamı değerlendirilmiştir. İzmir ilinde öğretmen sayısının fazla olması nedeniyle belirlenen sayı kadar seçkisiz, rastgele, basit tesadüfi yöntemle örneklem alınması yoluna gidilmiştir. “Olasılığa dayalı örnekleme türleri içerisinde yer alan basit seçkisiz örnekleme, en temel tekniklerden biri olarak görülür. Tesadüfi örneklemede, araştırma evreni içerisindeki öğelerin her birine örnekleme seçilme için eşit şans verilir” (Gürbüz ve Şahin, 2018). Araştırma örneklemine alınan okulların belirlenmesinde demografik değişkenlerinde okul türleri olduğundan okul türü değişkeni dikkate alınmıştır. Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma yılı, medya okuryazarlığı eğitimi ve çalıştıkları kurum türüne göre demografik gösterge dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Güvenirlik

Araştırmacı tarafından farklı bilgiler içeren kişisel bilgiler formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgilerde yaş, cinsiyet, eğitim bilgileri, çalışma yılı, medya okuryazarlığı eğitimi ve çalıştığı kurum yer almaktadır. Katılımcılara ölçeğin ulaştırılması, Google form, e-posta ve birebir görüşme olmak üzere farklı şekillerde iki haftayı kapsayan bir sürede sağlanmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla Erişti ve Erdem (2017)’in geliştirdiği “Medya Okuryazarlığı Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Erdem’den e-posta üzerinden izin istendi. Erdem, “Kullanmanızda bir sakınca bulunmamaktadır.” diyerek izin vermiştir. Ayrıca İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 05.04.2023 tarihli ve 73824429 sayılı yazı ile resmi okullarda anket yapabilmek için izin alınmıştır. Araştırma İzmir ilinde görev yapan öğretmenlerin medya okuryazarlığı düzeyleri hakkında bilgi vermektedir. Ölçek beşli Likert türünde ölçektir. Puan aralıkları 1.00-1.80 (Bana hiç uygun değil), 1.81-2.60 (Bana pek uygun değil), 2.61-3.40 (Fikrim yok), 3.41-4.20 (Bana oldukça uygun), 4.21-5.00 (Bana tamamen uygun) şeklindedir (Erişti ve Erdem 2017). 45 madde, dört alt boyuttan oluşmaktadır. Erişme-1.-11. arası maddeler; Analiz-12.-26. arası maddeler; Değerlendirme- 27.-33. arası maddeler; İletme- 34.-45. arası maddeler olup ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten 45 ile 225 aralığında puan alınabilmektedir. Araştırmada, psikolojik ölçeklerin ve alt boyutlarındaki maddelerin tutarlı ölçüm yapması için "iç tutarlılık" test edilmiştir (Karakoç, Dönmez, 2014). Bu tutarlılığın ölçülmesi için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen güvenirlik analizleri sonuçları Tablo 1’de açıklanmıştır.

Tablo 1. Ölçeğin Alt boyutlarına İlişkin Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi

Ölçek	Faktör/Alt Boyut	Madde Sayısı	α
Medya Okuryazarlığı	Erişme	11	0,94
	Analiz	15	0,96
	Değerlendirme	7	0,92
	İletme	12	0,96
	Toplam	45	0,98

Tablo 1 incelendiğinde, Medya Okuryazarlığı ölçeğinin toplam puan için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının (α) 0.98 olduğu görülmektedir. Bu araştırmada kabul edilebilir bir güvenirlik düzeyinin 0.90 üzerinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Özdamar, 2011), bu ölçeğin güvenirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, istatistiksel verilerin bilgisayar ortamına aktarılması ve analizi için SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların ifadelerine katılım düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimleyici istatistikler kullanılmıştır. Ayrıca, cinsiyet, yaş, mesleki kıdem ve eğitim durumu gibi değişkenlere ilişkin anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek için Bağımsız Gruplar (Independent Samples) t testi ve Tek Yönlü (One-Way) ANOVA testleri uygulanmıştır. İstatistiksel olarak $p < 0,05$ değeri anlamlı olarak kabul edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde öncelikle elde edilen ortalamalara ilişkin normallik dağılımı test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Normallik Testi Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	$\bar{X}$	S.s.	Skewness	Kurtosis
Erişme(1-11. Madde)	4,05	0,71	-0,80	0,73
Analiz (12-26. Madde)	4,14	0,62	-0,46	-0,20
Değerlendirme (27-33. Madde)	4,18	0,63	-0,40	-0,67
İletme (34-45. Madde)	4,02	0,75	-0,75	0,34
Medya okuryazarlığı	4,09	0,61	-0,38	-0,36

Araştırmada, verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) gibi istatistikler kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2019). Tablo 2'ye göre, tüm faktörlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında olup, bu da normallik varsayımının kabul edilebilir bir ölçüsüdür (Morgan, Leech, Gloeckner & Barrett, 2004). Bu nedenle, elde edilen puanların normal dağılıma yakın bir dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, mesleki çalışma (kıdem) yılı, eğitim durumu, medya okur yazarlık eğitim durumu ve çalıştığı kurum türü değişkenine göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Göstergelerine Göre Dağılımları

Kategori	Ölçütler	N	%
Cinsiyet	Kadın	120	58,8
	Erkek	84	41,2
Yaş	25-29	9	4,4
	30-34	15	7,4
	35-39	24	11,8
	40 yaş ve Üstü	156	76,5
	1-5 Yıl	10	4,9
	6-10 Yıl	22	10,8
Mesleki Çalışma Yılı (Kıdem)	11-15 Yıl	15	7,4
	16-20 Yıl	33	16,2
	21 Yıl ve Üstü	124	60,8
Eğitim (Öğrenim) Durumu	Lisans	164	80,4
	Yüksek Lisans	33	16,2
	Doktora	7	3,4
Medya Okuryazarlık eğitimi	Hayır	172	84,3
	Evet	32	15,7
Çalıştığı Kurum Türü	Diğer	9	4,4
	İlkokul	46	22,5
	Ortaokul	47	23,0
	Anadolu lisesi	57	27,9
	Fen lisesi	24	11,8
	Meslek lisesi	21	10,3
	Toplam	204	100

Tablo 3'e göre, araştırmaya toplamda 204 öğretmenin katıldığı görülmektedir. Araştırma grubu katılımcılarının cinsiyetlerine göre dağılımlarını incelediğimizde; 120 (%58,8) kadın, 84 (%41,2) erkek katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Yaş değişkenine göre katılımcılar incelendiğinde, 9 kişinin (% 4.40) 25-29 yaş aralığında, 15 kişinin (%7.40) 30-34 yaş aralığında, 24 kişinin (%11.8) 35-39 yaş aralığında ve 156 kişinin (%76,5) 40 yaş ve üstü olduğu görüldü. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun 40 yaş ve üstü olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların meslekteki çalışma yılları (kıdem) değişkenine göre dağılımları incelendiğinde, 10 katılımcının (% 4.90) 1-5 yıl arası kıdeme sahip olduğu, 22 katılımcının (% 10.80) 6-10 yıl kıdeme sahip olduğu, 15 katılımcının (% 7.40) 11-15 yıl kıdeme sahip olduğu, 33 katılımcının (% 16.20) 16-20 yıl kıdeme sahip olduğu ve 124 katılımcının (% 60.80) ise 21 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar göstermektedir ki, katılımcıların büyük çoğunluğu 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olup bu gruptaki katılımcılar diğer gruplara göre daha fazladır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun 40 yaş ve üstü olduğu, yaş kriteri ile kıdem (mesleki çalışma yılı) korelasyon göstermektedir.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 164 katılımcının (%80,40) lisans, 33 katılımcının (%16,20) yüksek lisans ve 7 katılımcının (%3,40) doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların medya okuryazarlığı eğitimine göre dağılımları da incelendiğinde, 172 katılımcının (%84,30) medya okuryazarlığı eğitimi almadığı ve 32 katılımcının (%15,70) medya okuryazarlığı eğitimi aldığı görülmüştür.

Katılımcıların çalıştıkları kurum türlerine göre dağılımları incelendiğinde, 46 katılımcının (%22,5) ilkokulda, 47 katılımcının (%23,0) Ortaokulda, 57 katılımcının (%27,9) Anadolu Lisesinde, 24 katılımcının (%11,8) Fen Lisesinde, 21 katılımcının (%10,3) Meslek lisesinde çalıştığı ve 9 katılımcının (%4,40') ise diğer okullarda çalıştığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeyleri

Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerine ilişkin ifadelere katılım düzeylerine ilişkin elde edilen aritmetik ortalamaları, standart sapmaları Tablo 4' te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin medya okuryazarlık becerilerine ilişkin katılım düzeyleri

Maddeler	$\bar{X}$	S.S
1. İhtiyaç duyduğum bilgi, ses, görüntü ya da diğer verilere ulaşmak için farklı medya araçlarını etkili bir biçimde kullanabilirim.	4,17	0,90
2. Medya araçlarında yer alan, kullanılması ya da kaydedilmesi özel izin gerektirmeyen farklı tür ve nitelikteki içerikleri kişisel bilgisayar/mobil telefon vb. ortamlara indirebilir, kayıt altına alabilirim.	4,18	0,82
3. Farklı medya araçlarında yer alan bilgi kaynaklarından da yararlanabilmek için yeni medya araçlarının kullanımına ilişkin bilgi ve becerileri öğrenmeye çaba harcarım.	4,19	0,87
4. Medya kaynaklarında yer alan ve hakkında bilgi almak istediğim konuyla ilgili arama sonuçları içerisinde, ihtiyaç duyduğum bilgi türünü (haber, veri, görüntü, istatistik, makale, görüş vb.) içeren doğru kaynağı seçebilirim.	4,25	0,79
5. İhtiyaç duyduğum bilgi ya da verilere ulaşabilmek için farklı arama motorlarını ve veri tabanlarını işlevsel olarak kullanabilirim.	4,10	0,90
6. Medya araçları yoluyla, belli bir konuyla ilgili, özel bir bilgi türüne (haber, istatistik, görüntü, ses, yorum, vb.) ulaşmak istediğimde, bu bilgi türüne ulaşabileceğim doğru medya araçları (internet, gazete, sosyal medya, televizyon, vb.) ve alternatif bilgi kanalları (farklı web siteleri; blog, forum, sosyal medya araçları, tv kanalları) hakkında doğru kararlar	4,14	0,83

	verebilirim.		
	7. Medya araçlarında yer alan bir bilgiye ulaşma konusunda, gerekli durumlarda içeriği sınırlandırma (filtreleme) araçlarını kolaylıkla kullanabilirim.	3,83	1,00
	8. Kullandığım medya platformunun imkân vermesi durumunda, dijital ortamlardaki ara yüzleri (görünüşü) değiştirebilir ya da kişiselleştirebilirim.	3,59	1,09
	9. Medya araçlarında özel anlamlarda kullanılan terim, karakter, sembol, işaret, vb. öğelerin kullanım amaçlarını ve anlamlarını bilirim.	3,81	0,88
	10. Medya kanallarıyla iletilen mesajların, insanların ikna olma, karar alma ve davranış biçimleri üzerinde etkili olduğunun bilincindeyim.	4,20	0,81
	11. Medya araçlarını kullanırken birden fazla işlemi (izleme, indirme, yükleme, paylaşma, vb.) eş zamanlı olarak yürütebilirim.	4,05	0,94
Analiz	12. Medya içerikleri hakkında karar verirken, kaynağının güvenilirliğine ve bilginin kimler tarafından oluşturulduğuna dikkat ederim.	4,24	0,81
	13. İncelediğim medya içeriklerinin ne tür bir amaçla oluşturulmuş ve paylaşılmış olabileceğini sorgularım.	4,30	0,75
	14. Medya mesajlarını, tasarım özellikleri, verilen mesaj, iletildiği kanal vb. yönlerden analiz ederek, etkilemeyi amaçladığı kitleyi belirleyebilirim.	4,00	0,82
	15. Farklı medya araçlarında, aynı konu hakkında sunulan içerikleri inceleyerek, konunun ele alınış biçimi ve görüş farklılıkları yönünden karşılaştırabilirim.	4,14	0,78
	16. Medya araçlarıyla verilen mesajlarda, okuyucu tarafından doğrudan algılanan açık anlam ve amacın dışında, doğrudan verilmeyen, örtük bir anlam ve amacın da bulunup bulunmadığını sorgularım.	4,14	0,76
	17. Medya araçlarında yer alan bilgileri ve verilen mesajları, kullanılan mesaj düzenleme araçlarının (sembol, yazı, görsel, ses, karakter, renk, vb.) mesaja uygunluğu ve mesajın etkililiği gibi yönlerden değerlendirerek, doğru kararlar verebilirim.	4,03	0,81
	18. Medya araçlarında yer alan bilgileri ve verilen mesajları, sunuluş örüntüsü, kullanılan öğelerin özellikleri ve öğeler arasındaki ilişki yönünden çözümleyebilirim.	3,90	0,85
	19. Karşılaştığım medya mesajlarıyla anlatılmak ya da vurgulanmak istenen asıl konuyu kolaylıkla fark ederim.	4,18	0,75
	20. Farklı türdeki medya mesajlarında, konu hakkında verilen bilgilere ek olarak, bilginin sunulma biçimi ve mesaj içeriğine hâkim olan duygu durumunu çözümleyebilirim.	4,08	0,74
	21. Medya mesajlarında kullanılan, propaganda, manipülasyon, ajitasyon, maksatlı yönlendirme, vb. amaçlı içerikleri kolaylıkla belirleyebilirim.	4,19	0,75
	22. Medyada, belli bir içeriğe ulaşmak amacıyla araştırma yaparken, karşıma çıkan çok sayıda sonuç içerisinde amacıma uygun, doğru ve güncel bilgi kaynaklarına karar verebilirim.	4,25	0,73
	23. Belli bir konudaki medya içeriğinin niteliğine karar verirken, akılcı tepkilerimi duygusal tepkilerimden ayırt edebilirim.	4,10	0,74
	24. Bir medya kanalında yer alan mesajları inceleyerek, söz konusu medya kanalının yoğun olarak hangi içerik türünde (dram, komedi, bilim kurgu, gerçek haber, mizah, vb.) yayın yaptığını belirleyebilirim.	4,19	0,78
	25. Medya kanallarında yer alan içeriklerin ve paylaşılan mesajların, planlı bir çalışma sonucunda ve belirli amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulduğunun bilincindeyimdir.	4,28	0,72

Değerlendirme	26. Medya araçları yoluyla gönderilen mesajların ve sunulan içeriklerin gerçekliğini, doğruluğunu ya da kurgu olup olmadığını farklı doğrulama araçlarıyla belirleyebilirim.	4,04	0,81
	27. İnterneti ve özellikle de sosyal ağları kullanırken kişisel veri güvenliğini sağlama konusunda alınması gereken önemleri bilir ve uygularım.	4,06	0,86
	28.. Maksatlı, kötü amaçlı ve zararlı medya içeriklerini belirleyebilir ve bu tür içeriklerden korunma yol ve yöntemlerini uygulayabilirim.	4,07	0,82
	29. Bilgi kaynağına güveniyor olsam bile medya kaynaklı mesajları mutlaka bir sorgulama sürecinden geçirir, eleştirel bir gözle değerlendirdikten sonra niteliği hakkında karar veririm.	4,12	0,83
	30. İnterneti ve özellikle de sosyal ağları kullanırken, ağ ortamında gerçek kimliğimi hangi ölçüde yansıttığıma ve hangi kişisel bilgilerimi paylaştığıma mutlaka dikkat ederim.	4,30	0,76
	31. Bir medya içeriğini ya da medya kanalıyla ulaşan bir mesajı, etik ilkeler yönünden değerlendirebilir ve niteliği hakkında karar verebilirim.	4,27	0,69
	32. Reklam içerikli bir mesajda yer alan bilgileri doğruluk ve yansızlık yönünden değerlendirebilirim.	4,18	0,73
	33. Medya araçlarını kullanarak, belli bir bilgiye ulaşmak amacıyla yaptığım sorgulama sonucunda, hangi kaynağa yöneleceğime karar verirken, arama motorlarının sonuçlara ilişkin verdiği sıralamaya göre değil, kaynağın güvenilirliğine dayalı olarak karar veririm.	4,25	0,72
	34. Gerekli hallerde, farklı kişi ya da kaynaklardan gelen medya mesajlarına doğru yol ve yöntemlerle (sesli, görüntülü, yazılı, vb.) cevap ya da karşılık verebilirim.	4,19	0,77
	35. Oluşturduğum farklı türdeki (görüntü, ses, yazı, vb.) medya içeriklerini, uygun medya araçlarını belirleyerek, amaçladığım kitleye iletebilirim.	4,05	0,91
İletme	36. Medya araçlarını kullanarak içerik oluşturma sürecinde göz önüne alınması gereken etik ilke, kural ve davranışların neler olduğunu bilirim.	4,13	0,85
	37. Medya araçlarını kullanarak, fotoğraf, video çekebilir, ses kaydı yapabilir, bu içerikleri amaçlarım doğrultusunda ve vermek istediğim mesaja uygun olarak kurgulayabilirim.	4,01	0,98
	38. Medyayı, yalnızca bilgi edindiğim bir kaynak olarak değil, farklı konularda kendimi ifade ettiğim etkili bir araç olarak da kullanırım.	3,90	1,00
	39. Medyada karşılaştığım etik ihlal içeren, ahlaki ve doğru olmayan bilgi ve veri kaynaklarını ve bu tür davranışlarda bulunan kişileri şikâyet etme yol ve yöntemlerini bilirim.	4,03	0,84
	40. Farklı medya araçlarını kullanarak, amaç ve beklentime uygun, haber kaynaklarına, bloglara, forumlara, sosyal medya uygulamalarına üye olabilir ve etkili bir biçimde kullanabilirim.	3,93	0,92
	41. Bir başkasına ait, izin gerektiren, doğruluğu olmayan, maksatlı bilgi ve görüntüler içeren mesajları paylaşmam durumunda, olası sonuçlarının neler olabileceğini değerlendirebilirim.	4,11	0,91
	42. Oluşturduğum belli bir medya içeriğini belli bir hedef kitleye ulaştırabilmek için kullanabileceğim en doğru ve etkili medya/ortam ve araçlarını belirleyebilirim.	3,99	0,93
	43. Çeşitli problemlerin çözümü ya da belli bir konuda toplumsal duyarlılık oluşturmak amacıyla, medya araçlarını kullanarak tartışma forumu, blog, dijital kampanya, vb. etkinlikler düzenleyebilirim.	3,63	1,04
	44. E-devlet uygulamaları, belediye hizmetleri, vatandaşlık işlerimle ilgili konularda, demokratik haklarımı kullanırken ve vatandaşlık sorumluluklarımı yerine getirirken medya araçlarını etkili bir şekilde	4,23	0,87

kullanabilirim.

45. Yasal bir engel ya da teknik bir sorun olmadıkça, belli bir medya içeriğine kolaylıkla erişme, içeriği kaydedebilme, ihtiyaç halinde geri getirebilme ve medya araçlarını kullanarak başkalarıyla paylaşabilme becerilerime güvenirim.

4,02

0,91

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde; en yüksek değer alan maddelerin 13. Madde, "İncelediğim medya içeriklerinin ne tür bir amaçla oluşturulmuş ve paylaşılmış olabileceğini sorgularım ($\bar{X}=4,30$)" ve 30. Madde "İnterneti ve özellikle de sosyal ağları kullanırken, ağ ortamında gerçek kimliğimi hangi ölçüde yansıttığıma ve hangi kişisel bilgilerimi paylaştığıma mutlaka dikkat ederim ($\bar{X}=4,30$)." olduğu görülmektedir. Değeri en düşük olan maddenin ise; "Kullandığım medya platformunun imkân vermesi durumunda, dijital ortamlardaki ara yüzleri (görünüşü) değiştirebilir ya da kişiselleştirebilirim ($\bar{X}=3,59$)." maddesi olduğu görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri erişme, analiz, değerlendirme ve iletme alt boyutlarında ele alınmıştır. Bu bağlamda medya okuryazarlığı becerileri ölçeğinden öğretmenlerin aldıkları puan ortalamaları ise Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerine ilişkin görüşlerin ortalamaları

Ölçek	Alt Boyutlar	N	$\bar{X}$	S.s.
Medya Okuryazarlığı	Erişme (1-11. Madde)	204	4,05	0,71
	Analiz (12-26. Madde)	204	4,14	0,62
	Değerlendirme (27-33. Madde)	204	4,18	0,63
	İletme (34-45. Madde)	204	4,02	0,76
	Toplam	204	4,09	0,61

Averaj puanlarına bakıldığında, öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Becerileri Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması ($\bar{X}=4,09$)'dur. Ölçeğin alt boyutlarına göre hesaplanan puan ortalamaları ise erişimde ($\bar{X}=4,05$), analizde ($\bar{X}=4,14$), değerlendirmede ($\bar{X}=4,18$) ve iletişimde ($\bar{X}=4,02$)'dir. Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeyleri konusundaki görüşlerinin ortalama olarak yüksek bir düzeyde, iyi seviyede olduğu, "Bana oldukça uygun" seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Farklılaşma Durumu

Araştırmada öğretmenlerin cinsiyete göre medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği, parametrik bir test olan bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Test edilebilmesi için öncelikle grupların evren varyansları homojenliği Levene testi ile sınanmıştır ve sonuçlar varyansların eşit olduğunu göstermiştir ($F=0,41$, $p>0,05$). Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyete göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S.	t	p
Kadın	120	4,02	0,60	-2,06	0,04
Erkek	84	4,20	0,61		

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri kadınlarda ($\bar{X}$ =4,02, S. S= 0,60) iken erkeklerde ($\bar{X}$ =4,20, S. S=0,61)’dir. Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre, katılımcıların cinsiyetleri ile medya okuryazarlık beceri düzeyleri arasında erkekler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t_{(202)} = -2,06$, $p<0,05$). Diğer bir deyişle araştırmanın analiz sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri kadın öğretmenlere göre yüksek çıkmıştır.

Öğretmenlerin Yaşa Göre Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Farklılaşma Durumu

Bu çalışmada, öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin yaş faktörüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu amaçla, One Way Anova testi kullanılmıştır. Test öncesinde, grupların evren varyanslarının homojenliği test edilmiş ve yaş faktörüne göre grupların evren varyanslarının homojen olduğu sonucuna varılmıştır ($p>0,05$). Elde edilen sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Yaşlara göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Yaş	N	$\bar{X}$	S.s.	F	p
25-29 yaş	9	3,98	0,75	5,185	0,002
30-34 yaş	15	3,69	0,53		
35-39 yaş	24	4,44	0,49		
40 yaş ve üstü	156	4,08	0,60		

Tablo 7’deki sonuçlara göre, yapılan One Way Anova testinde $F=5,19$ ve $p<0,05$ değerleri elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre, yaş faktörüne göre gruplar arasında medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalamaları farklılığı, 3 ve 200 serbestlik derecesinde test edildiğinde, 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Başka bir ifadeyle, 25-29 yaş, 30-34 yaş, 35-39 yaş ve 40 yaş ve üstü öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur ($F(3, 200) = 5,185$, $p<0,05$). Farklılığın nedenini tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Yaşlara göre Bonferroni analizi sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Ortalamalar arası fark			
				40 yaşından büyük	35-39 yaş	30-34 yaş	25-29 yaş
25-29 yaş	9	3,98	0,75	-0,11	-0,46	0,29	0
30-34 yaş	15	3,69	0,53	-0,39	-0,75*	0	
35-39 yaş	24	4,44	0,49	0,35*	0		
40 Yaş ve Üstü	156	4,08	0,60	0			

* $p<0,05$

Tablo 8 incelendiğinde 35-39 yaş aralığındaki öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzey ortalamasının ($\bar{X}=4,44$, $SS= 0,49$), 30-34 yaş aralığındaki öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalamasından ($\bar{X}=3,69$, $SS= 0,53$) ve 40 yaş ve üstü öğretmenlerin ortalamasından ($\bar{X}=4,08$, $SS= 0,60$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha büyük olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Diğer yaş gruplarındaki öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Farklılaşma Durumu

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin eğitim durumuna göre değişip değişmediğini test etmek amacı ile oluşturulan hipotezler şu şekildedir.

H_0 =Öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeylerinde eğitim durumuna göre fark yoktur.

H_1 = Öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeylerinde eğitim durumuna göre fark vardır.

Hipotezleri test etmek amacıyla One Way Anova uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Eğitim durumuna göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Öğrenim Durumu (Eğitim Durumu)	N	$\bar{X}$	S.s.	F	p
Lisans	164	4,03	0,62	3,877	0,022
Yüksek Lisans	33	4,33	0,53		
Doktora	7	4,30	0,39		

Tablo 9'da grupların medya okuryazarlığı beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F_{(2, 201)} = 3,877$, $p<0,05$). Bir başka deyişle H_0 hipotezi reddedilmiştir.

One Way Anova parametrik bir test olduğu için gerektirdiği varsayımlardan biri de varyansların homojenliği varsayımdır. Bu varsayımı test etmek için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H_0 = Grupların varyansları homojen dağılmıştır.

H_1 = Grupların varyansları homojen değildir.

Yapılan Levene testi sonucunda 2 ve 201 serbestlik derecesinde hesaplanan p değeri 0,359 'dur. $P>0,05$ olduğundan H_0 hipotezi kabul edilmiştir ve farklılığın nedenini tespit etmek amacıyla SPSS programında varyansların homojen kabul edildiği testlerden LSD Tukey Bonferroni gibi testlerden Bonferroni testi tercih edilmiştir. Elde edilen test sonuçları Tablo 10'daki gibidir.

Tablo 10. Eğitim durumuna göre Bonferroni analizi sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Ortalamalar arası fark		
				Doktora	Y. Lisans	Lisans
Lisans	164	4,03	0,62	-0,26	-0,30*	0
Yüksek Lisans	33	4,33	0,53	0,39	0	
Doktora	7	4,30	0,39	0		

*p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde lisans mezunu öğretmenlerin medya okuryazarlığı puan ortalamasının ($\bar{X}$ =4,03, SS= 0,62), yüksek lisans mezunu öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalamasından ($\bar{X}$ =4,33, SS= 0,53) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha küçük olduğu görülmektedir (p<0,05).

Öğretmenlerin Mesleki Çalışma Yılına (Kıdem) Göre Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Farklılaşma Durumu

Öğretmenlerin mesleki çalışma yılına göre medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla One Way Anova yöntemi kullanılmıştır. Grupların evren varyanslarının homojenliği test edilerek, grupların evren varyanslarının homojen olduğu sonucuna varılmıştır (p>0,05). Elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Mesleki Çalışma (kıdem) yılına göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Mesleki Çalışma (kıdem) yılı	N	$\bar{X}$	S.s.	F	p
1-5 yıl	10	4,10	0,59	0,887	0,473
6-10 yıl	22	3,96	0,63		
11-15 yıl	15	4,28	0,57		
16-20 yıl	33	4,18	0,65		
21 yıl ve üstü	124	4,06	0,60		

Tablo 11 incelendiğinde gruplar arasında medya okuryazarlığı beceri düzeylerine ilişkin puan ortalaması 4 ve 199 serbestlik derecesinde test edildiğinde 0,05 anlamlılık düzeyinde çok fazla bir farklılık görülmemektedir ($F_{(4, 199)} = 0,887$, p>0,05). Diğer bir ifadeyle H_0 kabul edilmiştir.

Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Çalıştığı Kurum Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin çalışılan kurum türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacı ile One Way Anova uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.Çalışılan kurum türüne göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Çalışılan Kurum türü	N	$\bar{X}$	S.s.	F	p
Diğer (okul öncesi, özel eğitim)	9	4,41	0,50		
İlkokul	46	3,90	0,71		
Ortaokul	47	4,04	0,64	1,897	0,096
Anadolu Lisesi	57	4,16	0,52		
Fen Lisesi	24	4,15	0,54		
Meslek Lisesi	21	4,22	0,56		

Tablo 12’de görüldüğü gibi gruplar arasında medya okuryazarlığı beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamalarında kayda değer, anlamlı, manidar bir farklılık görülmemektedir ($F_{(5, 198)} = 1,897, p>0,05$). Diğer bir ifadeyle H_0 kabul edilmiştir.

Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeylerinin Medya Okuryazarlık Eğitimi Alma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin, medya okuryazarlık eğitimi alma değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Bağımsız gruplar t testi yapabilmek için öncelikle grupların evren varyanslarının homojenliği test edilmiş ve yapılan Levene testi sonucunda, varyansların eşit olduğu sonucuna varılmıştır ($F=1,34, p>0,05$). Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda elde edilen veriler Tablo 13’te verilmiştir

Tablo 13.Medya okuryazarlığı eğitimi alma durumuna göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri

Medya okuryazarlığı	N	$\bar{X}$	S.S.	t	p
Hayır	172	4,02	0,48		
Evet	32	4,48	0,61	4,007	0,00

Tablo 13’te görüldüğü gibi öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri medya okuryazarlığı eğitimi alanlar lehine istatistiksel olarak manidar düzeyde yüksektir ($t_{(202)} = 4,007, p<0,05$). Bir başka ifadeyle H_0 reddedilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, öğretmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, kıdem yılı, medya okuryazarlığı eğitimi ve çalıştıkları kurum gibi çeşitli değişkenlere bağlı olarak medya okuryazarlığı düzeyleri incelendi. 204 öğretmenin katılımıyla “Medya Okuryazarlığı Beceri Ölçeği” uygulandı. Araştırma bulguları incelendiğinde araştırmada; en yüksek değer alan maddelerin, “İncelediğim medya içeriklerinin ne tür bir amaçla oluşturulmuş ve paylaşılmış olabileceğini sorgularım ($\bar{X}=4,30$), interneti ve özellikle de sosyal ağları kullanırken, ağ ortamında gerçek kimliğimi hangi ölçüde yansıttığıma ve hangi kişisel bilgilerimi paylaştığıma mutlaka dikkat ederim ($\bar{X}=4,30$), medya kanallarında yer alan içeriklerin ve paylaşılan mesajların, planlı bir çalışma sonucunda ve belirli amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulduğunun bilincindeyimdir ($\bar{X}=4,28$), bir medya içeriğini ya da medya kanalıyla ulaşan bir mesajı, etik ilkeler yönünden değerlendirebilir ve niteliği hakkında karar verebilirim ($\bar{X}=4,27$), medyada,

belli bir içeriğe ulaşmak amacıyla araştırma yaparken, karşıma çıkan çok sayıda sonuç içerisinde amacıma uygun, doğru ve güncel bilgi kaynaklarına karar verebilirim ($\bar{X}=4,25$).” olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin; internet ve sosyal ağları kullanırken içeriklerin ne tür bir amaçla oluşturulduğunu, paylaşıldığını sorguladıkları, ağ ortamında kimliğini hangi ölçüde yansıttığına ve hangi kişisel bilgileri paylaştıklarına dikkat ettikleri, paylaşılan mesajların ve medya kanallarında oluşturulan içeriklerin, iletilerin belirli amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulduğunun bilincinde oldukları saptanmıştır.

En düşük değeri alan maddelerin ise; “Kullandığım medya platformunun imkân vermesi durumunda, dijital ortamlardaki ara yüzleri (görünüşü) değiştirebilir ya da kişiselleştirebilirim ($\bar{X}=3,59$), çeşitli problemlerin çözümü ya da belli bir konuda toplumsal duyarlılık oluşturmak amacıyla, medya araçlarını kullanarak tartışma forumu, blog, dijital kampanya, etkinlikler düzenleyebilirim ($\bar{X}=3,63$).” olduğu görülmektedir.

Medya araçlarını kullanarak öğretmenlerin, tartışma forumu, blog, dijital kampanya, etkinlikler düzenleyebilme ve dijital ortamlardaki ara yüzleri değiştirebilme, kişiselleştirebilme becerilerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada öğretmenlerin “Medya Okuryazarlığı Becerileri Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması ($\bar{X}=4,09$)’dur. Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeyleri konusundaki görüşlerinin ortalama olarak yüksek ve iyi düzeyde olduğu, “Bana oldukça uygun” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde bulguyu destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir. Çakmak (2019), yapılan çalışmada öğretmenlerin medya okuryazarlıklarını “iyi” seviyede bulmuş, Üztemur ve Avcı (2020) yaptığı araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Vergili (2020) de araştırmasında öğretmen ve öğrencilerin yeni medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Çizmeci ve Köse (2021) çalışmada, öğretmenlerin medya okuryazarlığı bağlamında daha çok fonksiyonel tüketim boyutunda yüksek ortalamalar gösterdiklerini ifade etmektedir. Bunlara karşılık diğer çalışmalar incelendiğinde ise; medya okuryazarlığı becerilerine öğretmen adaylarının orta düzeyde kabul edilebilecek bir yetkinlikte sahip olduklarını ortaya koymuştur (Erişti ve Erdem 2018). Üstündağ A. (2023) Öğretmenlerin medya okuryazarlığı düzeylerinin “Bana pek uygun değil” seçeneğinde yer aldığını ve yüksek olmadığını belirlemiştir.

Medya Okuryazarlığı Ölçeğinin alt boyutlarına göre hesaplanan ortalama puanlar incelendiğinde “Değerlendirme” alt bölümünün puan ortalaması ($\bar{X}=4,18$) ile en yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Medya Okuryazarlığı “Değerlendirme” alt boyutunda öğretmenlerin, “Kimliğini hangi ölçüde yansıtmama, kişisel bilgilerini paylaşmama, mesajları etik ilkeler yönünden değerlendirme, zararlı medya içeriklerini belirleyebilme, kişisel veri güvenliği konusunda alınması gereken önlemleri alma” becerilerinin yüksek, iyi seviyede olduğu belirlenmiştir. Medya Okuryazarlığı becerileri alt boyutlarına göre ‘analiz’ puan ortalaması ($\bar{X}=4,14$) olup öğretmenlerin medya araçlarından verilen ileti ve bilgileri; “sunuluş örüntüsü, kullanılan öğelerin özellikleri ve arasındaki ilişki yönünden” çözümleme becerilerinin düşük olduğu; buna karşılık ise mesaj içerik duygusunu çözümleyebilme, medya kanalının içeriklerini inceleyerek hangi türde yayın yaptıklarını belirleyebilme, içeriklerin kurgu olup olmadığını doğrulayabilme, maksatlı, yönlendirme amaçlı ajitasyon, propaganda içeriklerini belirleyebilme becerilerinin yüksek, iyi seviyede olduğu görülmüştür. Medya Okuryazarlığı becerileri ‘erişim’ alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X}=4,05$) olup bu bölümde

öğretmenlerin medya kanallarında yer alan içerikleri sınırlandırma ve filtreleme araçlarını gerektiğinde kolaylıkla kullanma, dijital ortamlardaki ara yüzleri kişiselleştirme ve değiştirme, terim, karakter, sembol, işaret gibi medyada özel anlamlarda kullanılan öğelerin kullanım amaçlarını ve anlamlarını bilme becerilerinin düşük olduğu; ancak karar almada, ikna olmada, davranış biçimlerinde medyanın insanlar üzerinde etkili olduğu bilincinde olma becerilerinin yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. Medya Okuryazarlığı becerileri 'iletme' alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X}=4,02$) olarak belirlenmiştir. İletme alt boyutunda yer alan "sesli, görüntülü, yazılı cevap ya da karşılık verebilme, içerikleri amaçladığı kitleye iletebilme, içeriği kaydedebilme, ihtiyaç halinde geri getirebilme, bloglara, forumlara, sosyal medya uygulamalarına üye olabilme ve etkili bir biçimde kullanabilme, medya araçlarını kullanarak tartışma forumu, blog, dijital kampanya ve etkinlikler düzenleyebilme" becerilerin en düşük seviyede olduğu görülmüştür. Üstündağ A. (2023), çalışmada öğretmenlerin erişme, analiz ve iletme alt boyutlarında yüksek; değerlendirme alt boyutunda ise çok yüksek olduğunu belirlemiştir. Erişti ve Erdem (2018)'in, alt boyutlarına göre medya okuryazarlığı becerileri ölçeğinin puan ortalaması ise erişim için ($\bar{X}=3.61$), analiz için ($\bar{X}=3.63$), değerlendirme için ($\bar{X}=3.77$) ve iletme için ($\bar{X}=3.61$) olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmanın alt boyutunda elde edilen bulguların Üstündağ (2023)'ın araştırması ile doğrudan uyumlu olup örtüştüğü, Erişti ve Erdem (2018)'in araştırması ile benzer olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin cinsiyete göre medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelendi. Katılımcıların cinsiyetleri ile medya okuryazarlık beceri düzeyleri arasında erkekler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlendi. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri kadın öğretmenlere göre yüksek çıkmıştır ($t_{(202)} = -2,06, p<0,05$). Benzer şekilde Uslu Vd. (2016), erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini, kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde tespit etmiştir. Yine Üstündağ A. (2023), cinsiyet değişkeni açısından erkek öğretmenlerin lehine anlamlı bir fark olduğunu belirlemişken Çizmeci ve Köse (2021), erkek öğretmenlere göre kadın öğretmenlerin medya okuryazarlığı ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Farklı olarak Erişti ve Erdem (2018) ise cinsiyete göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin anlamlı bir farklılaşma göstermediğini ifade etmiştir.

Bu çalışmada öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeylerinin yaş faktörüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelendi. 25-29 yaş aralığında katılımcı sayısının az olması ve örneklem grubundaki öğretmenlerin dağılımının denk olmamasından dolayı anlamlı bir fark elde edilememiş olup bulgu istisnai bir durum olarak düşünüldü. 35-39 yaş aralığı öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalaması ($\bar{X}= 4,44$) ve 40 yaş ve üstü öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalaması ($\bar{X}=4,08$) olup 30-34 yaş aralığındaki öğretmenlerin ise medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalaması ($\bar{X}=3,69$)'dur. 35-39 yaş ile 40 yaş ve üstü öğretmenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha büyük olduğu saptanmıştır. İzmir ili 1'inci hizmet bölgesi olduğundan öğretmenler tarafından çok tercih edilmektedir. Genellikle hizmet puanı fazla olan öğretmenler atanabildiğinden 35-39 yaş ile 40 yaş ve üstü öğretmen daha fazladır. 35-39 yaş ile 40 yaş ve üstü öğretmenlerin ankete katılımının yüksek olması bu yaş aralığındaki değerlerin daha anlamlı olduğu düşünülmektedir. Som (2012)'a göre, Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğrencilerinin sınıf düzeyleri yükseldikçe medya okuryazarlık düzeyleri de yükselmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yaşlarının artmasıyla daha bilinçli hale gelmelerinin ve farklı biçimlerde de olsa medya ile deneyimlerinin artmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışmada elde edilen

sonuç Som (2012)'un "Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü" öğrencileri ile yaptığı araştırma ile örtüşmektedir. Çakmak (2019) ise öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Üstündağ (2023), öğretmenlerin medya okuryazarlık becerileri düzeylerinin çalışma yılına (yaşa) göre farklılık göstermediğini belirlemiştir. Vergili (2020) ise, öğretmenlerin yeni medya okuryazarlığı ile yaş arasında olumsuz ve anlamlı bir ilişki olduğunu, öğretmenlerin bazı okuryazarlık türlerinde yaş ve mesleki kıdem arttıkça azalma görüldüğünü söylemiştir.

Araştırmamızda lisans ($\bar{X}= 4,03$) ve yüksek lisans ($\bar{X}= 4,33$) eğitim durumuna göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri incelendiğinde grupların medya okuryazarlığı beceri düzeylerine ilişkin puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin lisans mezunu olan öğretmenlere göre medya okuryazarlığı becerilerinin daha iyi düzeyde oldukları görülmektedir. Çizmeci ve Köse (2021) katılımcı görüşlerinin eğitim durumuna göre farklılaştığını, tüm alt faktörler açısından yeni medya okuryazarlığı ortalamalarının, eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerin eğitim durumu lisans olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırma alan yazınındaki benzer çalışmalarla uygunluk göstermektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin mesleki çalışma (kıdem) yılına göre medya okuryazarlığı becerileri anlamlılık düzeyinde çok fazla bir farklılık görülmemektedir ($F_{(4, 199)} = 0,887$, $p>0,05$). Üstündağ A. (2023) ve Çakmak (2019) da öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin çalışma, kıdem yılına göre farklılık göstermediğini belirtmektedir. Elde eden bulguların benzer olduğu görülmektedir. Çizmeci (2021) ise, kıdem yılı değişkenine göre anlamlı farklılaştığını, "1-5 yıl" kıdeme sahip öğretmenlerde, diğer çalışma yılına sahip öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu ve yıl arttıkça yeni medya okuryazarlığı ortalamalarının azaldığını ifade etmektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne (ilkokul, ortaokul, Anadolu lisesi, meslek lisesi, fen lisesi) göre medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($F_{(5, 198)} = 1,897$, $p>0,05$). Çizmeci ve Köse (2021) araştırmasında, öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü ile yeni medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Bu çalışma Çizmeci ve Köse'nin (2021) elde ettiği bulgular ile benzerlik göstermektedir. Üstündağ A. (2023) ise öğretmenlerin medya okuryazarlık becerileri düzeylerinin görev yapılan eğitim kademesine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Erişme alt boyutunda ilkököl lehine anlamlı fark olduğunu, analiz alt boyutunda anaokulu ve ilkököl lehine anlamlı fark olduğunu, değerlendirme alt boyutunda anaokulu, ilkököl ve ortaokul lehine anlamlı fark olduğunu; genel olarak ise anaokulu, ilkököl ve ortaokul lehine anlamlı farklılık olduğunu bulmuştur.

Yapılan çalışmada medya okuryazarlık eğitimi alan öğretmenlerin, medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalaması ($\bar{X}=4,48$), eğitim almayan öğretmenlerin medya okuryazarlığı beceri düzeyleri puan ortalaması ($\bar{X}=4,02$) olup medya okuryazarlık eğitimi alanlar lehine medya okuryazarlık beceri seviyesi istatistiksel olarak manidar düzeyde yüksektir ($t_{(202)} = 4,007$, $p<0,05$). Daha önce yapılmış araştırmalarla da benzerlik göstermektedir. Atmaca (2016), medya okuryazarlığı dersini alan öğretmen adaylarının bu dersi almayan öğretmen adaylarına göre nicelik olarak medya okuryazarlığı konusunda kendilerini ifade etme açısından daha üstün olduğunu, medya okuryazarlığı dersini alan öğretmen adaylarının sıklıkla gelişim ve değişim kavramlarını daha ön plana çıkardığını diğer öğretmen adaylarında böyle bir durumun söz konusu olmadığını saptamıştır. Çinelioğlu (2013) da medya okuryazarlığı dersi alan öğretmen adaylarının almayan öğretmenlere göre

daha yüksek ortalamaya ulaştıklarını; medya okuryazarlığı dersi almış olmalarının medya ve iletilerine karşı daha duyarlı olmalarına katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

Bu araştırmada ve benzer çalışmalarda elde edilen bulgular doğrultusunda; medya okuryazarlığı konusunda öğretmenlerin öğrencilerine örnek ve en güncel becerileri öğretebilecek kişiler olmaları nedeniyle; öğretmenlerin dijital ortamlardaki ara yüzleri değiştirebilme, kişiselleştirebilme, medya araçlarını hızlı, kolay, etkili kullanarak tartışma forumu, blog, dijital kampanya ve etkinlik düzenleyebilme ile ilgili uygulamalı eğitim almaları sağlanmalıdır.

Fotoğraf, video çekerek, ses kaydı hazırlayarak içerik oluşturabilmeleri ve bu içerikleri amaçları doğrultusunda verimli, etkili, mesaja, hedef kitleye uygun olarak kurgulayabilmeleri için medya araçları konusunda öğretmenlere teorik ve pratik hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

Medya okuryazarlık eğitimi alan öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri seviyesi daha yüksek olduğundan öğretmenlerin vatandaşlık işlemleriyle ilgili konularda, demokratik haklarını kullanırken aktif vatandaş olabilme sorumluluklarını yerine getirmek için öğretmenlere medya okuryazarlığı konusunda çalıştaylar düzenlenmeli ve halk eğitim merkezleri aracılığıyla medya okuryazarlığı kursları daha yaygın hale gelmelidir.

Uzaktan eğitim sürecinin yaygınlaşması nedeniyle medya araçları hem çocuklar hem de yetişkinler için günümüz dünyasında oldukça önemli hale geldiğinden medya okuryazarlığı eğitimi ile insanlar, ifade biçimlerini geliştirmeli, medya dünyası ile gerçek dünyayı da eleştirel düşünerek ayırt etmelidir. İzledikleri, dinledikleri ve gördükleri enformasyona karşı daha eleştirel bakmayı öğrenmelidir.

Bu araştırmada ve benzeri çalışmalarda öğretmenlerin medya okuryazarlık beceri düzeylerinde cinsiyete ve yaşa göre farklılıklar bulunduğundan cinsiyet ve yaş değişkenlerine bağlı ileri düzeyde çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde kaynak taraması, veri toplaması, bağımsız araştırma becerilerini geliştirmesi, yeni bilgi ve bulgular üretmesi için teknolojik olarak altyapılarını geliştirmeleri gerekmektedir. Yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin lisans mezunu olan öğretmenlere göre medya okuryazarlığı becerilerinin daha iyi düzeyde oldukları görüldüğünden, öğretmenlerin yüksek lisans eğitimi almaları desteklenmelidir.

Referans

Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9–26.

Atmaca, Ç. (2016). Medya okuryazarlığı dersinin öğretmen adayları üzerindeki etkileri. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 442–480. <https://doi.org/10.12984/egeefd.280727>

Aufderheide, P. (1993). *Media literacy: A report of the national leadership conference on media literacy*. Aspen Institute.

Bütün, E. (2010). *Medya okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen öğrenci ve veli görüşleri (Samsun ili örneği)* [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2019). *Sosyal bilimler için istatistik* (22. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.

- Çakmak, E. E. (2019). Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(3), 300–316. <https://doi.org/10.29250/sead.626507>
- Çinelioğlu, G. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. <https://dspace.balikesir.edu.tr>
- Çizmeci, S., & Karabağ Köse, E. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yeni medya okuryazarlığı üzerine bir inceleme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(Özel Sayı), 126–141.
- Erişti, B., & Erdem, C. (2017). Development of a media literacy skills scale. *Contemporary Educational Technology*, 8(3), 249–267. <https://doi.org/10.30935/cedtech/6191>
- Erişti, B., & Erdem, C. (2018). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı beceri düzeyleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1234–1251. <https://doi.org/10.17755/esosder.343875>
- Güneş, A., & Atabay, M. (2019). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin medya okuryazarlık yeterlilikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(68), 491–498. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3836>
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Horizon Report. (2015). *NMC Horizon Report: 2015 higher education edition*. <https://www.nmc.org/publication/nmc-horizon-report-2015-higher-education-edition>
- Hülür, H., & Yaşın, C. (2016). Yeni medya kullanıcısının yükselişi. In H. Hülür & C. Yaşın (Eds.), *Yeni medya çalışmaları* (pp. 7–38). Ütopya Yayınevi.
- İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2023, Haziran 6). <https://izmir.meb.gov.tr>
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., & Leister, K. P. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136(6), 1044–1050. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi*, 40, 39–49. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199275>
- Kartal, O. Y. (2007). *Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kıncal, R. Y., & Kartal, O. Y. (2009). Medya okuryazarlığı eğitimi. *Milli Eğitim Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 181, 15–28.

- Kumbaroğlu, M., Kumbaroğlu, Z. B., & Uysa, M. (2023). Anne babaların televizyon izleme alışkanlıkları ve çocuklarının televizyon izleme davranışlarını etkileme durumları. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 141–161.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2021–2022*. [Veri seti].
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Özdamar, K. (2011). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Kaan Kitabevi.
- Pekman, C. (2011). Avrupa Birliği'nde medya okuryazarlığı. In N. Türkoğlu & M. Cinman Şimşek (Eds.), *Medya okuryazarlığı* (pp. 37–45). Parşömen Yayıncılık.
- Som, S., & Kurt, A. A. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1), 1–17. <https://doi.org/10.18039/ajesi.2012.2.1.228>
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr>
- Thoman, E., & Jolls, T. (2003). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education*. Center for Media Literacy. <http://www.medialit.org>
- Uslu, S., Yazıcı, K., & Çetin, M. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 756–778. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.16596>
- Üztemur, S., & Avcı, G. (2020). Medya okuryazarlığı becerisinin medya okuryazarlık öğretim öz yeterliklerini yordama düzeyi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 1585–1600. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.07.1303>
- Üstündağ, A. (2023). COVID-19 pandemi sürecinde öğretmenler ve medya okuryazarlığı. *MSKU Journal of Education*, 10(1), 1–15. <https://doi.org/10.21666/muefd.1228949>
- Vergili, M. (2020). *Öğretmen ve öğrencilerin yeni medya okuryazarlığını inceleyen faktörlerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.